

Seminár Ložiská nerúd v neovulkanitoch

V posledných rokoch sa pri výskume, vyhľadávaní a prieskume nerudných surovín v Západných Karpatoch čoraz zreteľnejšie vyčleňujú špecifické skupiny nerudných surovín vyskytujúcich sa vo vulkanogénno-sedimentárnych komplexoch neogénneho veku. Problematikou niektorých z nich sa zaoberal seminár odbornej skupiny ložiskovej geológie pri ÚV SGS uskutočnený 19. 11. 1987 v Bratislave.

V úvodnom slove I. Kraus stručne charakterizoval hlavné typy nerúd v neovulkanických oblastiach — perlyty, pemzy, bentonity, kaolíny, kaolinitové a illitové íly, zeolity, K-metasomatity, limnokvarcity, sekundárne kvarcity a diatomity. Poukázal na zložitosť procesov vzniku nerúd (hydratácia vulkanického skla, draselná metasomatóza, silicifikácia, argilitizácia, Al metasomatóza a pod.). Často dochádza ku kombinácii endogénnych a exogénnych ložiskových procesov. Zložitosť vzniku ložisk nerúd sa odráža v náročnosti na metódy vyhľadávania, výskumu a spracovania nerudných nerastných surovín.

Na seminári odzneli nasledujúce prednášky:

A. Lajčáková, E. Šamajová, Z. Hroncová: **Ložiskovo-paragenetický vzťah perlitov a zeolitov v JZ časti Kremnických vrchov**

Jedným z významných ložisk perlitu v súčasnosti je ložisko Jastrabá, na ktorom možno vyčleniť dve litologické jednotky — sklovitý ryolitový prúd a podložné vulkanoklastiká. Štúdiom pomocou DTA a IR spektrometrie naznačuje, že perlit v sklovitom prúde je hydratovaný pri vyšších teplotách. Hydratácia vulkanického skla je prvou fázou jeho premeny na zeolity. Zonálnosť zeolitov podmieňuje litologický faktor. Výskumy autorského kolektívu potvrdili úzky priestorový a genetický vzťah perlitov a zeolitov.

E. Šamajová: **Genéza a prognózy zeolitových ložisk**

V horninách rôzneho veku a charakteru sa vyskytuje spolu 42 zeolitových minerálov. Najvýznamnejšie prejavy zeolitizácie vo svete a aj u nás sa viažu na vulkanoklastické komplexy. K základným faktorom kontrolujúcim vznik a minerálne zloženie zeolitov patrí petrografický charakter pôvodných hornín, chemické zloženie pôrového roztoku a teplota.

Z prognostického hľadiska je dôležité poznať zákonitosti tvorby a zachovanie rozmanitých genetických foriem zeolitov. Pri vypracovávaní kritérií je potrebné brať do úvahy tak regionálne (sedimentačné panvy, tektonomagmatické faktory, charakter vulkanizmu), ako aj lokálne (faciálne, stratigrafické, litologické) faktory.

V. Oružinský: **Stredoslovenské dinasové kremence vo svetle nových poznatkov**

Najznámejším výskytom dinasových kremencov v oblasti stredoslovenských neovulkanitov je ložisko Na Šobove pri Banskej Štiavnici. Názory na jeho vznik, vekovú a štruktúrno-geologickú pozíciu sa rôznia. Na základe komplexného výskumu kolektívu autorov možno predpokladať, že tieto kremence, formujúce sa v priebehu prvej vývojovej etapy štiavnického vulkanického aparátu, predstavujú v dnešnej podobe relikty vrchných častí dynamického hydrotermálneho systému, ktorý bol situovaný v oblasti výrazného kríženia niekoľkých tektonických prvkov. Tento systém predstavoval jeden z najdôležitejších prírodných kanálov hydrotermálnych centier v rámci celej štiavnickej vulkanickej stavby.

I. Galko: **Keramické a tehliarske suroviny Lučenskej kotliny**

Autor sa zamerával na menej známe a perspektívne výskyty ílov v Lučenskej kotlině. Vyhľadávanie je nutné orientovať na kvalitné typy ílov, ktoré sa viažu na paleozoické horniny a objavujú sa v údoliach s prudkými svahmi, kde dochádza k sedimentácii ílov s dobrými keramickými vlastnosťami. Tieto skutočnosti boli overené v ložisku Vyšný Petrovec a Točnica. V ložisku Točnica sa potvrdila dôležitosť dôkladného poznania podložia ložiska (čierne íly s uhoľným detritom).

Z. Hroncová: **Výsledky geologického prieskumu keramických surovín v Kremnických vrchoch**

S ryolitovým vulkanizmom Kremnických vrchov sú späté dve perspektívne ložiská keramických surovín — Dolná Ves a Čertov vrch. V centrálnej časti ložiska Dolná Ves je intenzita premien najvyššia, smerom k okrajom stupeň premeny klesá. Z technologického